

Παρεμβάσεις Ευάγγελου Βενιζέλου κατά τη συζήτηση στην παρουσίαση της έρευνας της Metron Analysis από τον Στράτο Φαναρά και τον Γιάννη Μπαλαμπανίδη, με τη Νίκη Λυμπεράκη, στο συνέδριο του Κύκλου Ιδεών σε συνεργασία με το Οικονομικό Φορουμ των Δελφών (18.5.2026)

Ευάγγελος Βενιζέλος: Ευχαριστώ τον Στράτο Φαναρά και τον Γιάννη Μπαλαμπανίδη για τη συνεργασία που είχαμε και για την έρευνα που παρουσίασαν, η οποία νομίζω ότι είναι πάρα πολύ εύγλωττη και κάπως προκαταλαμβάνει τις συζητήσεις που θα κάνουμε ή, εν πάση περιπτώσει, οι συζητήσεις του συνεδρίου πρέπει να αναμετρηθούν με τα ευρήματα της έρευνας για να λειτουργήσει η σχέση που θέλουμε να υπάρξει ανάμεσα στη διανοητική προσέγγιση που κάνουμε εμείς και τη γνώμη της κοινωνίας, τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία προσλαμβάνει την κατάσταση της πρωτίστως. Γιατί η έρευνα περιγράφει το ελληνικό ζήτημα, το ελληνικό ζήτημα σήμερα είναι αυτό, δηλαδή είναι μία κοινωνία ανασφαλής, δυσαρεστημένη, εκφράζει έντονη δυσαρέσκεια, φοβισμένη για πάρα πολλά θέματα και βεβαίως, μία κοινωνία που δεν αγοράζει εύκολα τα κυρίαρχα αφηγήματα, δηλαδή δεν αγοράζει η κοινωνία το αφήγημα της επιστροφής στην κανονικότητα, δεν αγοράζει η κοινωνία το αφήγημα των επιδοματικών πολιτικών, όπως σωστά είπατε, δεν το έδειξαν ο Στράτος με τον Γιάννη, αλλά είχαμε κάνει και την ερώτηση αυτή. Θα ήθελαν μια διαρθρωτική πολιτική, δηλαδή μια πολιτική αλλαγής του φορολογικού συστήματος αντί των επιδοματικών πολιτικών που εφαρμόζονται, γιατί η κοινή γνώμη αντιλαμβάνεται και την τεχνική, αντιλαμβάνεται δηλαδή το επικίνδυνο φλερτ της κυβέρνησης με τον πληθωρισμό, διότι ο πληθωρισμός, που παράγει ακρίβεια, παράγει φορολογικά υπερέσοδα, τροφοδοτεί την επιδοματική πολιτική, αλλά βεβαίως στην πραγματικότητα διαβρώνει το εισόδημα και επιπλέον οξύνει τις ανισότητες. Άρα θα μπορούσε να γίνει μια τελείως διαφορετική προσέγγιση.

Υπό την έννοια αυτή, η κοινωνία έχει καταστεί καχύποπτη. Νομίζω ότι όποιος την εκλαμβάνει ως εύπιστη ή ως αφελή, κάνει πολύ μεγάλο λάθος και βέβαια δεν έχουμε κάνει ποτέ στην Ελλάδα μετά την κρίση, δηλαδή τα τελευταία 7 χρόνια, μια σοβαρή συζήτηση, μία συζήτηση υπεύθυνη, νηφάλια, τεκμηριωμένη, για το κοινωνικό και οικονομικό αποτέλεσμα της μνημονιακής περιόδου, για το πώς αυτό το εισπράττει κάθε νοικοκυριό, κάθε πολίτης, για το πώς αυτό έχει επηρεάσει στην πραγματικότητα την κοινωνική διάρθρωση, όχι μόνο την οικονομία αλλά και την κοινωνία, τη σπονδυλική της στήλη, και δεν έχουμε ορίσει την κανονικότητα, γιατί η κανονικότητα δεν μπορεί να είναι η επιστροφή στην εποχή πριν το Μνημόνιο, δεν μπορεί η κανονικότητα να είναι η επιστροφή στα όσα ζήσαμε μέχρι το 2009.

Ν. Λυμπεράκη: Γιατί μετά ξέρουμε και τι έγινε.

Ευ. Βενιζέλος: Δεν μπορεί να είναι η επιστροφή σε μια ανεπίγνωστη ως το πούμε έτσι κατάσταση, η οποία οδήγησε στην κρίση και στον κίνδυνο της ασύντακτης χρεοκοπίας, οδήγησε σε μία εν πάση περιπτώσει συντεταγμένη χρεοκοπία, αλλά χρεοκοπία πάντως, διότι χάσαμε ένα τεράστιο μέρος του ΑΕΠ και των εισοδημάτων και βεβαίως δεν έχουμε κάνει μια συζήτηση για το τι θα μπορούσε να συνθέσει το κοινωνικό συμβόλαιο, το νέο κοινωνικό συμβόλαιο. Γιατί το κοινωνικό συμβόλαιο, το , ως το πούμε έτσι , επιπόλαιο και πάντως γενναιόδωρο, της μεταπολίτευσης μέχρι το 2009, έχει καταλυθεί.

Σ. Φαναράς: Και για αυτό είχαμε ερώτηση, Πρόεδρε.

Ευ. Βενιζέλος: Ναι, είχαμε ερώτηση. Και τώρα βεβαίως το αντιλαμβάνονται αυτό οι πολίτες και θέλουν ένα άλλο κοινωνικό συμβόλαιο, αλλά ένα άλλο κοινωνικό συμβόλαιο σημαίνει ότι συζητούμε πάρα πολύ σοβαρά και τα κόμματα πρέπει να το προσέξουν αυτό διότι οι κομματικές ατζέντες, τα προγράμματα, πρέπει να δίνουν απαντήσεις βέβαια σε αυτά τα πολύ μεγάλα ερωτήματα τα οποία τίθενται και αυτό αφορά και την όψη των θεσμών, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, δηλαδή δεν αποδέχονται οι πολίτες ότι υπάρχει μια φιλελεύθερη δημοκρατία σε επαρκές ποιοτικό επίπεδο στη χώρα μας.

Ν. Λυμπεράκη: Αφού πήγατε σε αυτό, και αυτή είναι και μία έννοια που εγώ ήθελα και τα φώτα του Στράτου εν προκειμένω, όταν ρωτάμε για το βαθμό δημοκρατικής διακυβέρνησης, αυτή είναι, κ. Πρόεδρε, μία έννοια...

Ευ. Βενιζέλος: Αυτό είναι perception, έτσι;

Ν. Λυμπεράκη: Ναι, είναι κάτι τόσο γενικό που ερμηνεύεται βεβαίως ανάλογα με τη ματιά του καθενός. Τι κρατάμε από αυτό, ότι ο κόσμος πιστεύει, οι πολίτες πιστεύουν ότι δεν λειτουργούν οι κανόνες, δεν εφαρμόζεται ο νόμος, δεν δουλεύει η δικαιοσύνη, δεν λογοδοτούν οι υπεύθυνοι;

Σ. Φαναράς: Είναι σαφές και γι' αυτό είχαμε και τρεις συγκεκριμένες και μεγάλες περιπτώσεις που έχουν απασχολήσει την κοινή γνώμη και το πολιτικό σύστημα.

Ν. Λυμπεράκη: Τέμπη, ΟΠΕΚΕΠΕ, υποκλοπές.

Σ. Φαναράς: Ναι, οι οποίες έχουν εγγραφεί στη δημόσια συζήτηση και έχουν αποτύπωμα ιδεολογικό, πολιτικό, κοινωνικό, και όταν ρωτάμε αν πιστεύετε ότι θα αποδοθεί δικαιοσύνη στις υποθέσεις αυτές, παίρνουμε μία απάντηση η οποία μάλιστα ελάχιστα διαφοροποιείται με βάση την περίπτωση τη συγκεκριμένη.

Ν. Λυμπεράκη: Είναι 70-80%.

Σ. Φαναράς: Ναι, είναι μία αντίληψη η οποία είναι γενική, οριζόντια. Η οποία επιβεβαιώνει αυτό, ότι έχουμε μία αίσθηση, είναι αυτό που βρίσκουμε και σε πολλές περιπτώσεις στους

δείκτες δημοκρατίας που παρακολουθούνται και παγκοσμίως και περιλαμβάνουν και τη χώρα μας, ότι βρισκόμαστε σε μία κατάσταση θα έλεγα ρευστής δημοκρατίας και μάλιστα, επειδή πολλές φορές ακούγεται και μία συζήτηση ότι με βάση ας πούμε και το δείκτη του Economist, από πέρυσι έχουμε βελτιωθεί. Πράγματι, και εμείς βρίσκουμε ότι έχει βελτιωθεί η κατάσταση συγκριτικά με πέρυσι, αλλά πέρυσι είχαμε την υπόθεση του ενός εκατομμυρίου στο δρόμο.

Ν. Λυμπεράκη: Στο δρόμο. Κύριε Πρόεδρε;

Ευ. Βενιζέλος: Κοιτάξτε, η δημοκρατικότητα είναι, όπως είπα προηγουμένως, πρόσληψη. Η πρόσληψη λοιπόν, η γενική αίσθηση, είναι κακή, είναι χαμηλή. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μία κρίση νομιμοποίησης της εξουσίας, ας το πούμε έτσι, μία κρίση αντιπροσώπευσης, διότι μιλάμε για μία αντιπροσωπευτική δημοκρατία και μία κρίση πολιτικής συμμετοχής. Αυτό είναι το τρίπτυχο μιας κρίσης της φιλελεύθερης δημοκρατίας κατά το δημοκρατικό της σκέλος. Κατά το φιλελεύθερο σκέλος της, δηλαδή κατά το κράτος δικαίου, τα πορίσματα της έρευνας είναι καταθλιπτικά, διότι ασκείται κριτική ας πούμε στο μοντέλο διακυβέρνησης, στον τρόπο λειτουργίας της Βουλής και στον τρόπο λειτουργίας της Κυβέρνησης. Οι πολίτες απορρίπτουν το αφήγημα του επιτελικού κράτους. Νομίζω, το αξιολογούν με ακρίβεια, αυτό αφορά τους δημοκρατικούς θεσμούς.

Όμως, η δυσπιστία απέναντι στην δικαιοσύνη, η έλλειψη λογοδοσίας και η έλλειψη καταλογισμού ευθυνών, είναι πραγματικά ένα καταθλιπτικό εύρημα, διότι αυτό πια δημιουργεί κρίση αποδοχής του κράτους δικαίου, άρα πρέπει να το προσέξουμε ιδιαίτερα. Όταν το 80% είναι βέβαιο ότι δεν θα αποδοθεί δικαιοσύνη, όχι για τις υποκλοπές που το ευτελίζουν και λένε δεν ενδιαφέρεται κανείς, βλέπετε ότι ενδιαφέρονται οι πολίτες και για τις υποκλοπές ως θεσμικό ζήτημα, αλλά ούτε για τον ΟΠΕΚΕΠΕ, ούτε για τα Τέμπη, υπάρχει ένα θέμα, δηλαδή η δικαιοσύνη δεν πείθει ότι μπορεί να το διασφαλίσει αυτό. Θα μου πείτε, υπάρχουν και περιορισμοί σε σχέση με την ευθύνη των Υπουργών. Τούτου συμπεριλαμβανομένου, και το πώς χειρίζεσαι την ευθύνη των Υπουργών είναι και αυτό ένα θέμα το οποίο το αποφασίζει η εκάστοτε πλειοψηφία και αυτό συνεπάγεται ένα πολιτικό κόστος και ενδεχομένως ένα ιστορικό κόστος. Δεν λέω ότι όποιος κατηγορείται, όποιος περιλαμβάνεται σε ένα έγγραφο της Εισαγγελίας και είναι Υπουργός ή ήταν Υπουργός, ότι είναι ένοχος και ότι πρέπει να τιμωρηθεί. Όχι βεβαίως, κάθε περίπτωση είναι χωριστή, πρέπει να αξιολογηθεί, αλλά πρέπει να πείθεται η κοινωνία ότι κινείται μία διαδικασία, ότι γίνεται μία αξιολόγηση, με διαφοροποιήσεις, με ουσιαστικές κρίσεις, αλλά πάντως ότι κινείται ένας θεσμικός μηχανισμός.

Αυτό λοιπόν δεν υπάρχει, δεν πείθεται κανείς, πρέπει να μας απασχολήσει πάρα πολύ σοβαρά και δεν έχουμε μετρήσει για λόγους οικονομίας χρόνου άλλα θέματα, για παράδειγμα την σύγκρουση με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ας πούμε, το οποίο είναι ένα πολύ σημαντικό ζήτημα, αλλά θέλαμε να δώσουμε την γενική εικόνα τώρα.

Άρα, οι δύο πρώτες ενότητες δείχνουν ότι έχουμε ένα πρόβλημα επιστροφής στην κανονικότητα, έχουμε ένα πρόβλημα αβεβαιότητας και ανασφάλειας διότι οξύνονται οι ανισότητες, έχουμε ένα πρόβλημα αδικίας και αδιεξόδου διότι όταν έχεις ανισότητες που διογκώνονται και ασυμμετρίες και έχεις και ένα θεσμικό σύστημα το οποίο δεν σε καλύπτει, δεν ξέρεις πώς θα ξημερώσει η επόμενη ημέρα. Νομίζω ότι κάπως δικαιώνεται, χωρίς να θέλω να αποσπάσω μια συναίνεση γύρω από το θέμα αυτό, η παρατήρησή μου ότι η χώρα είναι μη διακυβερνήσιμη, πάντως πολύ δύσκολα διακυβερνήσιμη. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα ψηφίσουν οι πολίτες και δεν θα διαμορφωθεί μια νέα Βουλή και δεν θα σχηματιστεί μια νέα Κυβέρνηση. Βεβαίως, όλα αυτά θα γίνουν, με δυσκολίες, θα γίνουν εν τέλει.

Τι θα κάνει αυτή η νέα κοινοβουλευτική πλειοψηφία η οποία, όπως έδειξε η έρευνά μας, κατά τη βούληση των πολιτών θα ήταν προτιμότερο να είναι συνεργατική και όχι μονοκομματική και αυτοδύναμη; Οι πολίτες και πέρυσι και φέτος και πρόπερσι, το μετράμε κάθε χρόνο, προτιμούν τις κυβερνήσεις συνεργασίας. Άρα, ούτε το αφήγημα της αυτοδυναμίας, της σταθερότητας, του ενός ηγέτη του πλειοψηφούντος κόμματος που είναι και Πρωθυπουργός και συγκεντρώνει το σύνολο της εξουσίας για τα μεγάλα και τα μικρά, για τα πάντα, μιας προσωποκεντρικής εξουσίας, ούτε αυτό το αφήγημα το αποδέχονται οι πολίτες. Είναι πολύ πιο εκλεπτυσμένη η προσέγγισή τους, πολύ πιο απαιτητική αν θέλετε, άρα μια κυβέρνηση δεν μπορεί να διαχειριστεί, νομίζω, αυτόν όλο τον βρασμό ο οποίος υφέρπει αυτή τη στιγμή και κάποια στιγμή ίσως θα εκδηλωθεί. Αν προσθέσουμε και τα γεωπολιτικά τα λεγόμενα...

Ν. Λυμπεράκης: Θέλετε, πριν πάμε εκεί, κ. Πρόεδρε, Στράτο, αν το θυμάμαι λάθος, σε παρακαλώ να με διορθώσεις. Έχω την αίσθηση ότι τα τελευταία δύο χρόνια πάνω κάτω, μπαίνουμε πλέον σε μια παγιωμένη τάση που αμέσως κάτω από το κομμάτι της καθημερινότητας και της οικονομίας, δηλαδή του σούπερ μάρκετ και της τσέπης μας, βλέπουμε τους θεσμούς. Βλέπουμε ζητήματα που σε παλαιότερες δημοσκοπήσεις, κάποια χρόνια πιο πίσω, ήταν πάντα μονοψηφία στις επιλογές των πολιτών, σαν να ήταν προβληματισμοί πολυτελείας. Ότι δηλαδή βλέπουμε αμέσως μετά την ακρίβεια, να μας απασχολεί το εάν λειτουργούν οι θεσμοί, έχω την εντύπωση ότι δείχνει ότι αυτές οι υποθέσεις, παρά το αφήγημα ότι δεν αφορούν πολύ κόσμο για παράδειγμα οι υποκλοπές, έχουν αρχίσει, ίσως μέσω της διαχείρισής τους, να απασχολούν το σύνολο της κοινωνίας. Δεν ξέρω, Στράτο, ποια είναι η...

Σ. Φαναράς: Νομίζω ότι θα βάλω και την άλλη γωνία του τριγώνου εγώ στη συζήτηση και θα τη βάλω γιατί η αίσθηση της θεσμικής αστάθειας και ρευστότητας έχει να κάνει και με την αλλαγή του κόσμου. Δηλαδή, παλαιότερα υπήρχε μία αντίληψη ότι, εντάξει, ό,τι και να συμβαίνει στη χώρα, βρισκόμαστε σε ένα προστατευμένο περιβάλλον το οποίο είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, άρα μπορούμε εκεί κάπως να λύσουμε, να διευθετήσουμε προβλήματα. Τώρα και εκεί υπάρχει μία ανασφάλεια για το πώς εξελίσσονται τα πράγματα στο Δυτικό

Κόσμο και αυτή η ανασφάλεια εντείνει και τα αντιλαμβανόμενα προβλήματα στο εσωτερικό της χώρας. Δηλαδή, οι θεσμοί συνδυάζονται, και η ανασφάλεια που δημιουργείται από τα εσωτερικά ζητήματα, και με την αίσθηση ότι ίσως πια δεν ανήκουμε σε έναν μπλοκ το οποίο μας παρέχει ασφάλεια και προοπτική, με τους όρους τουλάχιστον που το αντιλαμβανόμαστε παλιότερα. Αυτό τι σημαίνει; Σημαίνει ότι όλη η συζήτηση η οποία γίνεται εκεί έξω, έχει έναν άλλο τρόπο διεξαγωγής και ένα άλλο περιεχόμενο.

Αυτό που ανέφερε ο Πρόεδρος, ότι υπάρχει σταθερά ένα εύρημα το οποίο μιλάει, ότι ίσως θα έπρεπε να υπάρχουν κυβερνήσεις συνεργασίας και αυτό έχει μία σχετική πλειοψηφία έναντι των αυτοδύναμων κυβερνήσεων. Θα έλεγα ότι το θέμα μας δεν είναι ποιος θα σηκώσει μόνο στις τρεις η ώρα τη νύχτα το τηλέφωνο, αλλά αν θα χτυπάει το τηλέφωνο.

Ν. Λυμπεράκη: Μας θυμίσατε τη διατύπωση του Πρωθυπουργού στο συνέδριο της Νέας Δημοκρατίας.

Ευ. Βενιζέλος: Είναι μια κλασική διατύπωση ας το πούμε έτσι.

Ν. Λυμπεράκη: Είχε κατέβει και η Χίλαρι με αυτό το...

Ευ. Βενιζέλος: Κλασικό. Και πολλοί παλαιότεροι.

Σ. Φαναράς: Πρέπει να διασφαλίσουμε ότι θα συνεχίσει να χτυπάει το τηλέφωνο. Και όταν τίθεται αυτό το ζήτημα, τίθεται με όρους μιας αναγκαιότητας ευρύτερης συσπείρωσης, συνεργασίας όλων των δυνάμεων των κοινωνικών, και οικονομικών και πολιτικών που διαθέτει η χώρα, γιατί πια δεν είμαστε και καμιά υπερδύναμη που μπορούμε να ορίζουμε την ατζέντα και τα τεκταινόμενα της γειτονιάς μας μόνοι μας.

Ευ. Βενιζέλος: Ίσως αξίζει να το εξηγήσουμε αυτό. Δεν έχουμε τις εσωτερικές προϋποθέσεις για να επικαιροποιήσουμε και να καταστήσουμε πιο συγκεκριμένη και επιχειρησιακά πιο αποτελεσματική την εθνική μας στρατηγική, δεν έχουμε τις προϋποθέσεις να διεξαχθεί μια συζήτηση μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων, μεταξύ των διανοούμενων, μεταξύ των τεχνοκρατών.

Ν. Λυμπεράκη: Ποιες είναι αυτές οι προϋποθέσεις, κ. Πρόεδρε;

Ευ. Βενιζέλος: Οι προϋποθέσεις είναι να υπάρχει ένα κλίμα σεβασμού των θεσμών, ένα κλίμα αξιοπιστίας των ομιλητών, των συνομιλητών, θεσμικής αξιοπιστίας και βέβαια να μην δημιουργείται η αλαζονική εντύπωση ότι όλα αυτά τα χειρίζεται ένα πρόσωπο, αυτό που θα σηκώσει το τηλέφωνο. Αυτή η αντίληψη ότι θα χτυπήσει το τηλέφωνο, θα το σηκώσω, που είναι η άλλη όψη της γνωστής φράσης του Χένρι Κίσινγκερ, τι αριθμό τηλεφώνου έχει η Ευρωπαϊκή Ένωση και με ποιον θα μιλήσω στην Ευρωπαϊκή Ένωση, νομίζω ότι στην πραγματικότητα υπερβαίνει το θεσμικό πλαίσιο της αντιπροσωπευτικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και βεβαίως το θεσμικό πλαίσιο το διεθνές μέσα στο οποίο κινούμαστε.

Ν. Λυμπεράκη: Και την κρίνετε ως μία αλαζονική προσέγγιση δηλαδή.

Ευ. Βενιζέλος: Ανιστόρητη, αλαζονική και ανιστόρητη, διότι η διαχείριση κρίσεων είναι πολύπλοκη και η διαχείριση κρίσεων τώρα δεν διεξάγεται στο γνωστό απλό σχήμα στο οποίο διεξαγόταν 52 χρόνια από τη Μεταπολίτευση μέχρι τώρα. Το σχήμα ποιο ήταν; Το σχήμα ήταν το βασικό μας θέμα είναι οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, άρα η πιθανή δημιουργία εντάσεων, η πιθανή δημιουργία επεισοδίου και πώς το αντιμετωπίζουμε το επεισόδιο αυτό; Με αμερικανική παρέμβαση η οποία μετατρέπει μία πολιτικοστρατιωτική ένταση μεταξύ των δύο χωρών σε διπλωματική διαδικασία και πορευόμαστε παρακάτω. Τώρα δεν υπάρχει αυτό, δεν υπάρχει αυτή η απλή σχέση, καταρχάς διότι δεν υπάρχουν τρίγωνα πλέον, τώρα υπάρχουν τραπέζια, μέσα στο σχήμα αυτό πρέπει να προσθέσεις όλους τους παίκτες, καταρχάς εμείς προσθέτουμε μόνοι μας άλλους παίκτες, έχουμε πια δώσει πολύ μεγάλη σημασία στη σχέση μας με το Ισραήλ, έχουμε δώσει πολύ μεγάλη σημασία στη σχέση μας με τις χώρες του Κόλπου, όπως είναι τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Σαουδική Αραβία στην οποία προσφέρουμε και βοήθεια στην αεράμυνα. Από την άλλη μεριά, παρακολουθούμε τη νέα φάση των σχέσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ηνωμένων Πολιτειών που, ας πούμε, καθοδηγεί, ρυθμοδοτεί ο Πρόεδρος Τραμπ με το δικό του ύφος.

Άρα εμείς, όπως έχω πει κατ' επανάληψη, αλλά ας το πω και τώρα, πρέπει πάση θυσία να μετέχουμε σε όλα τα σχήματα, να σεβόμαστε τις εταιρικές μας σχέσεις, να είμαστε πλουραλιστικοί βεβαίως, να δημιουργούμε νέες ισορροπίες και νέους συσχετισμούς εν δυνάμει οι οποίοι να μπορούν να καταστούν χρήσιμοι σε περίπτωση κρίσης, αλλά το θεμελιώδες είναι να μη χάσουμε εμείς τον ρυθμό των σχέσεών μας με την Τουρκία, τον ρυθμό των ελληνοτουρκικών σχέσεων πρέπει να τον καθορίζουμε εμείς, δεν μπορούμε αυτό να το εκχωρήσουμε σε κανέναν άλλον ή να συρόμαστε πίσω από οποιονδήποτε άλλον. Αυτό είναι θεμελιώδους σημασίας γιατί αλλιώς θα μπούμε σε έναν άλλο δύσκολο κύκλο ο οποίος τώρα πια είναι εμφανής, διότι αναμένουμε όλοι να ψηφιστεί ένας νόμος από την τουρκική Εθνοσυνέλευση. Ενώ αναμέναμε την άρση του casus belli και ο Πρωθυπουργός πήγε την τελευταία φορά στην Άγκυρα στο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας, δηλαδή στη συνάντηση των Υπουργικών Συμβουλίων των δύο χωρών με προσδοκία, όχι ρητή, αλλά λανθάνουσα, να γίνει κάποιο βήμα στην άρση του casus belli, εδώ θα έχουμε ενδεχομένως έναν νόμο ο οποίος θα μετατρέπει σε Εσωτερικό Δίκαιο ζητήματα που ρυθμίζονται από το Διεθνές Δίκαιο και κανείς δεν μπορεί να το αγνοήσει αυτό, αλλά το Διεθνές Δίκαιο τι λέει σε σχέση με το βασικό θέμα που είναι η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ στο Αιγαίο και στη Μεσόγειο; Γιατί δεν πρέπει να μιλάμε ποτέ ούτε μόνο για το Αιγαίο, ούτε μόνο για τη Μεσόγειο, αλλά και για τα δύο, λέει ότι πρέπει να πας σε διαβουλεύσεις, σε διαπραγματεύσεις, σε διπλωματική λύση και εάν αυτή δεν είναι εφικτή, πρέπει να πας σε δικαιοδοτική λύση όπως προβλέπει το Διεθνές Δίκαιο. Αυτό το έχουμε αποδεχτεί για την Αλβανία, το επιδιώκουμε, ο κύριος Ράμα

και ο Υπουργός του των Εξωτερικών είπαν προσφάτως στην Ελλάδα ότι πλησιάζει η ώρα του συνυποσχετικού μεταξύ Ελλάδος και Αλβανίας.

Ν. Λυμπεράκη: Το λένε βέβαια πολύ χαλαρά

Ευ. Βενιζέλος: Το λένε, βεβαίως εύκολα και εν παρόδω, αλλά πάντως είναι κάτι που το συζητάμε υποτίθεται, αλλά πρέπει να δούμε πώς θα αντιμετωπίσουμε το ζήτημα αυτό και σε σχέση με την Τουρκία, υπό ποια έννοια; Υπό την έννοια ότι πρέπει να επαναλάβουμε κάτι πολύ απλό, ότι η Ελλάδα ποτέ δεν κάνει συνεργασίες τριγωνικά ή τετραγωνικά σχήματα, Ελλάδα-Κύπρος-Ισραήλ, Ελλάδα-Κύπρος-Αίγυπτος, Ελλάδα-Κύπρος-Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα με την παράπλευρη συμμετοχή των Ηνωμένων Πολιτειών εναντίον της Τουρκίας, δεν το κάνει αυτό ως κίνηση επιθετική για την Τουρκία, άρα δεν συνιστά απειλή για την τουρκική ασφάλεια η Ελλάδα, αλλά και η Τουρκία πρέπει να διαβεβαιώνει ότι δεν συνιστά απειλή για την Ελλάδα. Είδατε ότι είναι ικανοποιημένοι κατά 51% από την άμυνα.

Ν. Λυμπεράκη: Ναι, και μάλιστα θεωρούν ότι έχουμε και προβάδισμα.

Ευ. Βενιζέλος: Αλλά η ελληνική άμυνα, στην οποία είμαστε καλύτεροι από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, όμως υβριδικά, διότι εμείς οργανώνουμε την άμυνά μας σε σχέση με την Τουρκία, όχι σε σχέση με τον κοινό εχθρό της Δύσης ή την κοινή πηγή ανασφάλειας της Δύσης, του ΝΑΤΟ, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εάν είναι σε θέση η Δύση, εάν είναι σε θέση το ΝΑΤΟ, να πει με σαφήνεια ποιος είναι ο εχθρός, η απειλή, για να μιλήσω απλούστερα.

Κάποτε λέγαμε ότι η απειλή είναι η Ρωσία, τώρα η Ευρώπη και η Αμερική δεν μοιράζονται την ίδια αντίληψη περί Ρωσίας, υπάρχει διαφοροποιημένη αντίληψη για τον ρόλο της Ρωσίας. Εμείς, λοιπόν, δεν ακολουθούμε αυτή την αντίληψη, εμείς έχουμε τη δική μας εθνική προτεραιότητα, έχουμε την Τουρκία, η Τουρκία όμως είναι μέλος του ΝΑΤΟ, είναι παράγων της δυτικής ασφάλειας κατά τη δική της αντίληψη και κατά την αντίληψη των Ηνωμένων Πολιτειών και των περισσότερων και μεγαλύτερων ευρωπαϊκών χωρών. Άρα, πρέπει να δούμε πώς αυτό όλο θα το προσαρμόσουμε στις νέες συνθήκες και ευτυχώς η κοινή γνώμη είναι φιλοευρωπαϊκή, όχι συντριπτικά όμως, δηλαδή την πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση τη θέλει το 57%.

Ν. Λυμπεράκη: Που και αυτό δεν το βλέπαμε συχνά.

Ευ. Βενιζέλος: Την παραμονή της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως έχει, δηλαδή στην αμηχανία της, τη θέλει ένα ποσοστό περίπου 20% και υπάρχει και ένα 16% το οποίο θέλει τη διάλυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν ξέρω τι έχει εισπράξει από τη σχέση με την Ευρώπη. Σε παλαιότερη έρευνα, άλλες χρονιές εδώ μας έχει απαντήσει η κοινή γνώμη ότι από τη συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση...

Ν. Λυμπεράκη: Έχει ευνοηθεί περισσότερο η Ευρώπη.

Ευ. Βενιζέλος: ...έχει ευνοηθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση και όχι η Ελλάδα, από τις οικονομικές συναλλαγές μεταξύ των δύο πλευρών. Άρα είμαστε προετοιμασμένοι για κάθε δυνατή απάντηση.

Ν. Λυμπεράκη: Σας κάνει εντύπωση η εικόνα της Κίνας;

Ευ. Βενιζέλος: Η εικόνα της Κίνας είναι καταρχάς η άλλη όψη της κακής εικόνας που έχει διαμορφωθεί διεθνώς για τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ν. Λυμπεράκη: Του Τραμπ.

Ευ. Βενιζέλος: Άρα τι αναγνωρίζουμε στις Ηνωμένες Πολιτείες; Βεβαίως ότι είναι χωρίς αντίρρηση η μεγάλη, η μόνη υπερδύναμη στρατιωτικά και πράγματι, η στρατιωτική μηχανή των Ηνωμένων Πολιτειών δεν μπορεί να συγκριθεί με καμία άλλη, ούτε με την κινεζική βεβαίως. Νομίζω ότι είναι πολύ, ας το πούμε έτσι, επικοινωνιακού χαρακτήρα η πρόσληψη που έχει η κοινή γνώμη για τη θέση που έχει η Κίνα στην οικονομία και την τεχνολογία, δηλαδή ακόμη τώρα εξακολουθεί τεχνολογικά πρώτη δύναμη να είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες και στην τεχνητή νοημοσύνη και σε όλα τα κρίσιμα θέματα, ακόμη πρώτη είναι η Αμερική, είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες. Βεβαίως η Κίνα είναι ένας ανταγωνιστής επί ίσους όρους, για αυτό και ο Πρόεδρος Σι προφανώς, όχι για πρώτη φορά, το έχει κάνει και άλλες φορές, μίλησε για την παγίδα του Θουκυδίδη, γιατί πολλοί εξεπλάγησαν για την παγίδα του Θουκυδίδη, τα έχει ξαναπεί αυτά και κατά την τελευταία του επίσκεψη στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε άλλες ευκαιρίες, τον επικαλείται πάρα πολύ συχνά για τα δεδομένα τα κινεζικά τον Θουκυδίδη.

Άρα, λοιπόν, η πρόσληψη είναι, θα έλεγα, επηρεασμένη και από αυτό. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι δημοκρατία που την αμφισβητούν και οι Ηνωμένες Πολιτείες, γιατί έχουν άλλη αντίληψη για το τι σημαίνει φιλελεύθερη δημοκρατία και ιδίως μαχόμενη δημοκρατία, θεωρούν ότι είναι κάπως woke δημοκρατία η ευρωπαϊκή δημοκρατία και βεβαίως κοινωνική συνοχή, κοινωνικό κράτος, το οποίο κοινωνικό κράτος το ευρωπαϊκό ακόμη και στις χώρες, ας το πούμε, τις σκανδιναβικές που ήταν κάποτε το υπόδειγμα...

Ν. Λυμπεράκη: Έχει υποχωρήσει.

Ευ. Βενιζέλος: ...ιδιωτικοποιείται, απειλείται από τη δημογραφική κρίση και από τη δημοσιονομική, ας το πούμε έτσι, πειθαρχία που πρέπει να τηρούμε.

Ν. Λυμπεράκη: Κύριε Πρόεδρε, εάν μου επιτρέπετε, εγώ θα ήθελα να επιστρέψουμε λίγο στο θέμα της Τουρκίας παρότι και χρονικά δεν θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στην έρευνα. Ξέρουμε ότι έχουμε μία νομοθετική πρωτοβουλία που ξεκινά από μία ανάγκη, ας πούμε, να δοθεί μία απάντηση για τα θαλάσσια πάρκα στην Ελλάδα. Αυτό φέρνει αναλυτές και ένα κλίμα στα μέσα ενημέρωσης της γειτονικής χώρας, να βάζουν τα πάντα μέσα, μέχρι και σημαίες σε νησιά μου έλεγε σήμερα το πρωί ο Ανδρέας Ρομπόπουλος ότι προτείνεται να συμπεριληφθούν

στο νομοθέτημα. Η ελληνική απάντηση ποια μπορεί να είναι σε αυτή τη συγκυρία; Ξέρουμε ότι δεν είναι πια, το είπατε και εσείς προηγουμένως, δεν είναι πια τίποτα απλό, τίποτα δεδομένο, καμία μεσολάβηση δεδομένη. Εδώ που βρισκόμαστε, ποια πρέπει να είναι η απάντηση της Ελλάδας εάν είμαστε μπροστά σε αυτό που λέμε το τέλος των ήρεμων νερών εν πάση περιπτώσει;

Ευ. Βενιζέλος: Κοιτάζετε, ας κάνουμε μία μικρή ανασκόπηση της επταετίας από το 2019 έως σήμερα. Από το 2019 έως το 2023 είχαμε τέσσερα χρόνια έντασης, στην πραγματικότητα δεν υπήρχαν επαφές ουσιαστικές, δεν γίνονταν βήματα. Θεωρούμε ότι χειριστήκαμε τη μεταναστευτική κρίση στον Έβρο ικανοποιητικά, δηλαδή αποτρέψαμε τη διέλευση από τον φράχτη που είναι ένα ζήτημα περισσότερο, θα έλεγα, αστυνομικού χαρακτήρα και όχι στρατιωτικού και βεβαίως στην κρίση στην Κάσο από τις συμβολικές ενέργειες των ναυτικών δυνάμεων με την επακούμηση, η Ελλάδα δεν έχασε τις εντυπώσεις, για να το πω σεμνά. Πάντως ήμασταν εμείς ικανοποιημένοι, αλλά δεν κάναμε κανένα βήμα.

Στο μεταξύ, πίσω από αυτή την εικόνα είχαμε σωρεία επιστολών των δύο χωρών υπογεγραμμένες από τους μονίμους αντιπροσώπους στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, με τις οποίες γίνεται ένα λεπτομερές positioning των δύο χωρών για όλα τα μεγάλα θέματα. Αμφιβάλω εάν ακόμη και ένα μεγάλο μέρος των ασχολούμενων επαγγελματικά με τα θέματα αυτά έχει μελετήσει το corpus των επιστολών αυτών, γιατί εκεί δηλώνονται ευθέως οι θέσεις, οι εκατέρωθεν θέσεις. Θυμίζω ότι την εποχή εκείνη διατυπώθηκε και από την τουρκική πλευρά και από την πλευρά του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου η ιδέα μίας πολυμερούς διάσκεψης στην Ανατολική Μεσόγειο, την οποία επανέφερε κάποια στιγμή πριν από μερικούς μήνες...

Ν. Λυμπεράκη: Ο Πρωθυπουργός ***.

Ευ. Βενιζέλος: ...ο Έλληνας Πρωθυπουργός και το ξεχάσαμε και αυτό μετά.

Μετά από το 2023 έχουμε μία νέα φάση, έχουμε τη Διακήρυξη των Αθηνών, έχουμε τα ήρεμα νερά, έχουμε τη μείωση έως μηδενισμό των παραβιάσεων και παραβάσεων, των αναχαιτίσεων, έχουμε τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης τα αεροναυτικά τα οποία λειτουργούν και τελικώς αυτό όλο τώρα καταλήγει σε μία νέα, ας το πούμε έτσι, όξυνση η οποία παίρνει και τη μορφή μίας νομοθετικής δήλωσης θα πω, όχι τίποτα άλλο, που στην πραγματικότητα τι κάνει; Θέτει ένα ακόμη ζήτημα πάνω στο τραπέζι ή κάτω από το τραπέζι, επιβαρύνει εν πάση περιπτώσει την ατμόσφαιρα. Τώρα, το να απαντήσουμε όπως απαντάμε, είναι αυτονόητο, προφανώς. Έγραψε ένα εξαιρετικό άρθρο χθες ο Χρήστος Ροζάκης που τα έχει ζήσει και τα έχει χειριστεί αυτά και μιλάει με όρους Διεθνούς Δικαίου που έχουν μία gravitas, διότι είναι άλλο οι αναλύσεις διεθνών σχέσεων και άλλο να μιλάς με όρους Διεθνούς Δικαίου σε μία εποχή βεβαίως βαθιάς υπαρξιακής κρίσης του Διεθνούς Δικαίου, γιατί μιλάμε πια σε μία εποχή που

όλοι αντιλαμβανόμαστε ότι η *realpolitik* έχει επικρατήσει του Διεθνούς Δικαίου, υπάρχει βαθιά κρίση του συστήματος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν λειτουργεί ουσιαστικά και το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης έχει απαξιωθεί, καμία απόφαση του δεν έχει γίνει σεβαστή, ούτε για την Ουκρανία, ούτε για τη Γάζα, ούτε για το Παλαιστινιακό γενικότερα, ούτε για το Ιράν, σωρεία αποφάσεων για τα τρία μεγάλα θέματα.

Ν. Λυμπεράκη: Αυτό τι σημαίνει για μία χώρα που λέει ότι εγώ πορεύομαι με σημαία το Διεθνές Δίκαιο;

Ευ. Βενιζέλος: Αυτό σημαίνει, λοιπόν, ότι πρέπει να έχουμε ορισμένες βασικές αναφορές στην πολιτική μας. Την πρώτη αναφορά την έκανα, ότι εμείς πρέπει να έχουμε τον έλεγχο του ρυθμού των ελληνοτουρκικών σχέσεων, δεν μπορεί ο ρυθμός να εξαρτάται από οτιδήποτε άλλο. Δεύτερο, δεν πρέπει ποτέ να διακόπτουμε τον διάλογο και τη ροή των διερρευνητικών επαφών. Τρίτο, πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ πρέπει οπωσδήποτε να γίνει, διότι εάν δεν γίνει, δεν έχουμε στην πραγματικότητα τις προϋποθέσεις άσκησης και απόλαυσης των κυριαρχικών δικαιωμάτων.

Ν. Λυμπεράκη: Αρα Χάγη.

Ευ. Βενιζέλος: Δεν αρκεί να έχεις ένα κυριαρχικό δικαίωμα όπως είναι η υφαλοκρηπίδα, *ab initio* και *ipso facto*, δεν αρκεί να κηρύξεις την ύπαρξη ΑΟΖ, διότι αν δεν την κηρύξεις δεν έχεις ούτε τη βασική προϋπόθεση, πρέπει να οριοθετείς, εάν δεν οριοθετήσεις δεν απολαμβάνεις αυτού του κυριαρχικού δικαιώματος. Άρα πρέπει να ακολουθήσουμε την προβλεπόμενη στο Διεθνές Δίκαιο, το οποίο επικαλούμαστε, διαδικασία οριοθέτησης. Θα μου πείτε, πώς θα γίνει αυτό όταν τίθενται ζητήματα αμφισβήτησης, όχι κυριαρχικών δικαιωμάτων αλλά κυριαρχίας, όταν έχουμε πάει στις «γκρίζες ζώνες», όταν τίθενται αμφισβητήσεις ακόμη και για το Πρωτόκολλο του Λονδίνου του 1914, όταν η στρατιωτικοποίηση των νησιών συνδέεται με την κυριαρχία επί των νησιών, για να αναφέρω μερικά παραδείγματα επιχειρημάτων που περιλαμβάνονται στις τουρκικές επιστολές.

Ν. Λυμπεράκη: Τι απαντάτε σε αυτό;

Ευ. Βενιζέλος: Λέω ότι πρέπει να αποφορτίσουμε τη σχέση κατά το Διεθνές Δίκαιο. Κατά το Διεθνές Δίκαιο λοιπόν, αυτό που πρέπει να κάνουμε, που οφείλουμε να κάνουμε και από το οποίο κατά την γνώμη μου πρέπει να ξεκινήσουμε, ει δυνατόν, είναι να οριοθετήσουμε τις θαλάσσιες ζώνες αυτές και βεβαίως μετά να δούμε ποια είναι η πραγματικότητα και σε σχέση με τα χωρικά ύδατα. Λένε οι δημοσιογραφικές πληροφορίες, θα λέει ο νόμος ότι η Τουρκία έχει 6 ναυτικά μίλια χωρικά ύδατα στο Αιγαίο και 12 στη Μεσόγειο και στη Μαύρη Θάλασσα. Μα η Τουρκία και τώρα που μιλάμε έχει 6 ναυτικά μίλια στο Αιγαίο, 12 ναυτικά μίλια στη Μαύρη Θάλασσα και 12 ναυτικά μίλια στο μεγαλύτερο μέρος της Μεσογείου, αλλά σε ένα μέρος που αντιστοιχεί σε ελληνικά νησιά, δεν έχει στην πραγματικότητα 12 ναυτικά μίλια.

Εμείς από την άλλη μεριά, έχουμε οριοθετήσει -το επαναλαμβάνω για πολλοστή φορά- την ΑΟΖ μας, στην αρχή και την υφαλοκρηπίδα, με την Ιταλία και με την Αίγυπτο, και είμαστε σε συζητήσεις με την Αλβανία, πολυετείς συζητήσεις με χώρες που έχουν στη Μεσόγειο χωρικά ύδατα 12 ναυτικών μιλίων και τη στιγμή της οριοθέτησης εμείς είχαμε 6 ναυτικά μίλια, διότι ο υπολογισμός γίνεται από τις γραμμές βάσης και όχι από το τέλος των χωρικών υδάτων και γιατί έχει γίνει δεκτό, όπως το κάναμε εμείς στην περίπτωση της Ιταλίας και θα το κάνουμε και στην περίπτωση της Αιγύπτου, ότι και μετά την οριοθέτηση, μπορείς να επεκτείνεις τα χωρικά ύδατα σε 12 ναυτικά μίλια.

Άρα, λοιπόν, έχεις πολλά θέματα να συζητήσεις, πέραν του ότι όπως αντιλαμβάνεστε με κλασσικούς όρους, δηλαδή με όρους ορυκτών καυσίμων για να το πω έτσι, κρίσιμη είναι η Μεσόγειος, δεν είναι το Αιγαίο. Με όρους ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, κρίσιμο είναι και το Αιγαίο και κάθε θαλάσσια επιφάνεια είναι κρίσιμη, αλλά πάντως αυτό δεν έχει την ιστορική επιβάρυνση ως ζήτημα που έχουν τα ορυκτά καύσιμα και εν πάση περιπτώσει, αυτή τη στιγμή, για να έχουμε μία αίσθηση, η μόνη εκμετάλλευση ορυκτών καυσίμων είναι ο Πρίνος, δηλαδή εντός των ελληνικών χωρικών υδάτων. Ο Πρίνος που αγωνίστηκα προσωπικά να κρατήσω ανοιχτό και εν λειτουργία το 1999 εις πέρισμα όλων και θέλω να ξέρετε, έτσι να το έχω πει, ότι ακόμη και σήμερα που μιλάμε, επειδή είχαν αποχωρήσει οι Καναδοί παραχωρησιούχοι, ο παραχωρησιούχος του Πρίνου στην Ελλάδα του 2026 είναι εκ του νόμου ο Συνεταιρισμός των Εργαζομένων στον Πρίνο, γιατί αυτή ήταν η λύση που είχαμε επιλέξει τότε, ήμουν εγώ Υπουργός Ανάπτυξης και Ενέργειας, ως εφικτή, χωρίς να προκαλέσει αντιρρήσεις στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δεν μπορούσαμε δηλαδή να κάνουμε απευθείας ανάθεση σε ιδιώτη και ο Συνεταιρισμός δίνει στον operator, από όπου έχουν ξεκινήσει διάφορες πολύ μεγάλες εταιρίες οι οποίες τώρα είναι παρούσες και στο Ισραήλ και σε άλλες περιοχές της Ανατολικής Μεσογείου. Άρα, όταν θα αρχίσουμε να μιλάμε με λεπτομέρειες, θα μπορούσαμε να πούμε πολλά πράγματα μεταξύ μας, διότι όπως και στο Κυπριακό, μπορούμε να προωθήσουμε μία λύση διεθνώς, την οποία να την πετύχουμε και μετά να την απορρίψουν οι Ελληνοκύπριοι σε δημοψήφισμα;

Άρα και εδώ μπορούμε να προωθήσουμε μία εξωτερική πολιτική την οποία δεν την αποδέχεται η ελληνική κοινωνία ή κάποια κόμματα την μετατρέπουν σε εθνικολαϊκιστικό επιχείρημα; Δηλαδή σε ένα επιχείρημα το οποίο ευτελίζει την έννοια του πατριωτισμού, γιατί ο πατριωτισμός θέλει συγκεκριμένα αποτελέσματα τα οποία να αφορούν την χώρα, την ιστορία της, την ασφάλειά της, τον συσχετισμό των δυνάμεων, την οικονομική της ισχύ. Άρα, λοιπόν, αυτός ο διάλογος δεν γίνεται. Ποιος θα είχε την ευθύνη να οργανώσει τον διάλογο αυτό; Η κυβέρνηση. Ποιος θα ήταν αυτός που θα ήθελε συναινέσεις; Η κυβέρνηση. Ποιος πρέπει να εγγυηθεί στην αντιπολίτευση ότι συζητούν και συζητούν σοβαρά, με στοιχειώδη ευπρέπεια και με αλληλοκατανόηση, αλλά όχι με επιπολαιότητα, όχι να πηγαίνουμε στο Εθνικό Συμβούλιο

Εξωτερικής Πολιτικής και να λέμε κοινοτοπίες ή να λέμε πληροφορίες γνωστές από τις εφημερίδες και τα sites προ πολλού. Συζήτηση η οποία να δημιουργήσει εθνική συναίνεση για να πορευτούμε σε συσχετισμούς οι οποίοι είναι άγνωστοι, διότι τώρα δεν ξέρουμε και εμείς σε ποιο τηλέφωνο να πάρουμε.

Καλά, λέει ο Πρωθυπουργός εάν δεχθεί μία κλήση στις τρεις η ώρα. Αυτός όμως που θα κάνει το τηλέφωνο; Ποιον θα πάρει τηλέφωνο; Θα πάρει τηλέφωνο τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών; Το πρώτο του τηλέφωνο θα είναι αυτό; Θα πάρει τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, την Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, την Ύπατη Εκπρόσωπο; Θα πάρει στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα; Θα πάρει τον κ. Νετανιάχου; Να μας πει ποιο θα είναι το δικό του πρώτο τηλέφωνο, για να μπορέσει να συζητήσει με αυτούς που θεωρεί αντιπάλους του στην πολιτική, για το τι θα κάνουν εάν δεχθούν αυτοί το τηλέφωνο και από ποιον θα δεχθούν το τηλέφωνο. Γιατί, προκειμένου να περιμένουν ένα τηλέφωνο από οποιονδήποτε, είναι προτιμότερο να μπορούν να σηκώνουν το τηλέφωνο και να μιλούν με τον Τούρκο Πρόεδρο.

Ν. Λυμπεράκη: Κύριε Πρόεδρε, έχουμε λίγα λεπτά στη διάθεσή μας. Μπήκαμε στη γεωπολιτική.

Ευ. Βενιζέλος: Πάμε και στα θεσμικά.

Ν. Λυμπεράκη: Πιστεύω ότι τα θεσμικά χρήζουν ακόμη συζήτησης. Για παράδειγμα, ακόμη και το Σύνταγμα, που θα έλεγε κανείς ότι έχει και μία ιερότητα στο συλλογικό ασυνείδητο, θα περίμενε κανείς, θεωρείται ότι εργαλειοποιείται και ότι η συζήτηση περί της αναθεώρησής του είναι προσχηματική. Θέλω να σας το θέσω, κ. Πρόεδρε, και συνδυαστικά να ζητήσω και την τοποθέτησή σας για όλη αυτή τη συζήτηση που έχει ανοίξει, για το αν πρέπει να κρίνεται και σε ποιο βαθμό η δικαιοσύνη, οι αποφάσεις, οι διατάξεις, οι γνώμες κ.λπ., γιατί θα μπορούσε κάποιος σε αυτή τη συζήτηση, σχολιάζοντας τα ευρήματα της Metron Analysis να τα αποδώσει και στη δημιουργία τοξικού κλίματος, όπως έχει ειπωθεί πολλές φορές από την κυβέρνηση και χρεώνεται στην αντιπολίτευση. Η τοξικότητα, δηλαδή, που τελικά αγγίζει και τη δικαιοσύνη και καταρρίπτει την ιερότητά της και το σεβασμό των πολιτών.

Ευ. Βενιζέλος: Καταρχάς πρέπει να σας πω, κα. Λυμπεράκη, ότι είμαι πολύ ικανοποιημένος, γιατί η κοινή γνώμη φαίνεται να λέει στην έρευνα αυτό που έχω πει σε όλους τους τόνους, ότι η αναθεώρηση είναι προσχηματική, δεν σεβόμαστε το Σύνταγμα και μετά λέμε, θα το αναθεωρήσουμε. Μα προϋπόθεση της αναθεώρησης είναι ο σεβασμός του Συντάγματος. Η κοινή γνώμη αντιλαμβάνεται ότι το Σύνταγμα δεν τηρείται ή τηρείται προσχηματικά ή τηρείται κατά περίπτωση, βεβαίως, και αντιλαμβάνεται επίσης ότι οι προτάσεις της αναθεώρησης είναι προσχηματικές. Είναι απορία ψάλτου βηξ, αν δεν μπορούμε να πάρουμε μία ουσιαστική πολιτική πρωτοβουλία, μία ουσιαστική νομοθετική πρωτοβουλία, παραπέμπουμε σε μία

αναθεώρηση του Συντάγματος. Οποιαδήποτε θεσμική αλλαγή θέλουμε να κάνουμε, μπορεί να γίνει χωρίς να προαπαιτείται αναθεώρηση του Συντάγματος ή να προϋποτίθεται.

Ν. Λυμπεράκη: Και το 86, ας πούμε, για το οποίο γίνεται τόσος λόγος; Για να σας ερεθίσω λίγο, και το 86;

Ευ. Βενιζέλος: Και το 86, βεβαίως. Μπορείς να εφαρμόσεις το 86 όπως θέλεις να το αναθεωρήσεις. Θέλεις να στέλνεις όλους τους υπουργούς σου στη δικαιοσύνη; Στείλε τους στη δικαιοσύνη, δεν σου το απαγορεύει το Σύνταγμα. Δεν χρειάζεται να περιμένεις να αναθεωρηθεί το άρθρο 86 για να στείλεις όλους τους υπουργούς για τους οποίους ζητείται δίωξη, στον Ανακριτή και το Δικαστικό Συμβούλιο του Ειδικού Δικαστηρίου. Στείλε τους όλους.

Να σας πω κάτι; Μιλάμε για το άρθρο 86, έχετε αναρωτηθεί, η μεγάλη σκευωρία της Novartis εναντίον δέκα πρώην Πρωθυπουργών, Αντιπροέδρων της κυβέρνησης, Υπουργών, πώς οργανώθηκε νομικά; Οργανώθηκε νομικά με τη θεωρία ότι δεν ισχύει το άρθρο 86, ότι διατηρείται η αρμοδιότητα της τακτικής ποινικής δικαιοσύνης. Ποιοι επελήφθησαν των υποθέσεων αυτών; Επελήφθησαν οι Εισαγγελείς, η κα. Τουλουπάκη και οι συνεργάτες της, επελήφθησαν τα Δικαστικά Συμβούλια και οι αρχειοθετήσεις ή τα απαλλακτικά βουλεύματα για ορισμένους, εξεδόθησαν από την κοινή δικαιοσύνη. Ποια ήταν η θεωρία; Η θεωρία ήταν ότι οι κατηγορούμενες πράξεις που απεδείχθησαν ανύπαρκτες, απεδείχθησαν μυθεύματα, οι κατηγορούμενες πράξεις, παρότι έγιναν από Πρωθυπουργούς ή Υπουργούς, δεν έγιναν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους αλλά επ' ευκαιρία της άσκησης.

Αυτό προτάθηκε από τον ΣΥΡΙΖΑ να μπει και ρητά στο Σύνταγμα, στην αναθεώρηση του 2019. Δεν μπήκε ρητά στο Σύνταγμα, απερρίφθη. Άρα αυτή η ερμηνεία προτάθηκε και απορρίφθηκε. Παρόλα αυτά, η ερμηνεία αυτή ίσχυσε και όχι μόνο ίσχυσε αλλά ίσχυσε και επί των ημερών της Νέας Δημοκρατίας, γιατί οι κουκούλες αφαιρέθηκαν από τους κουκουλοφόρους μάρτυρες το 2025. Δηλαδή, από το 2019 έως το 2025 ίσχυε αυτή η αντίληψη, ότι οι κουκούλες που είχαν μπει από την κοινή δικαιοσύνη και όχι κατά το άρθρο 86, δεν μπορούν να βγουν.

Αυτό είναι εφαρμογή του άρθρου 86; Οι καταδίκες εμβληματικών προσώπων που κυβέρνησαν τον τόπο ως Υπουργοί, που δικάστηκαν και καταδικάστηκαν από το Εφετείο Κακουρηγμάτων, έγιναν με εφαρμογή του άρθρου 86; Όχι, διότι έχει πει η νομολογία, ότι όταν έχεις πράξεις όπως το ξέπλυμα χρήματος, δεν ισχύει το άρθρο 86. Αυτή η ιστορία του άρθρου 86 και της λογοδοσίας είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό μία παρεξήγηση, διότι όλες οι εμβληματικές υποθέσεις των τελευταίων χρόνων έχουν γίνει εκτός του άρθρου 86. Διασύρθηκαν, έγινε απόπειρα διασυρμού - θεωρώ ότι δεν διασύρθηκαν, αλλά εν πάση περιπτώσει ίσως ηρωοποιήθηκαν- τα πρόσωπα που κατηγορήθηκαν στην υπόθεση Novartis, αλλά κάποιοι άλλοι καταδικάστηκαν, όλοι εκτός του άρθρου 86.

Άρα, λοιπόν, αυτά που μας λέει ο κ. Μητσοτάκης για το άρθρο 86 είναι προσχηματικά, βεβαίως. Όταν θέλει να οργανώσει τον ευτελισμό της Βουλής με επιστολική ψήφο του συνόλου των βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας γιατί δεν έχει εμπιστοσύνη στην ψήφο που θα δώσουν οι βουλευτές του, υπάρχει ένα πρόβλημα.

Άρα, πάμε τώρα στην ουσία του θέματος για να μην σας κουράζω πάρα πολύ. Ούτως ή άλλως το Σύνταγμά μας έχει πάψει προ πολλού να είναι αποκλειστικά εθνικό, υπάρχει πολυμέρεια των εννόμων τάξεων, πλουραλισμός, υπάρχει το λεγόμενο επαυξημένο Σύνταγμα για το οποίο μιλάω. Για πάρα πολλά θέματα δεν μπορείς να αναθεωρήσεις το Σύνταγμά σου, τελείς υπό διεθνή έλεγχο, υπό έλεγχο ευρωπαϊκό και υπό έλεγχο διεθνή, υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπό τον έλεγχο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και υπό τον έλεγχο πολιτικών οργάνων, όπως είναι η Επιτροπή Βενετίας, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Λίγα πράγματα μπορείς να αλλάξεις στο κεφάλαιο των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η διεθνής προστασία και η ενωσιακή προστασία είναι αυτή που επιβάλλεται. Αλλά ακόμη και στα θέματα δημοκρατίας, διάκρισης των εξουσιών, οργάνωσης της δικαιοσύνης, οργάνωσης του πολιτικού στίβου, Εκλογικού δηλαδή Δικαίου και εκλογικού κεκτημένου –ευρωπαϊκού, όπως λέμε– επίσης πολύ λίγα. Μπορείς να κάνεις ό,τι θέλεις στην βουλευτική ασυλία; Όχι. Μας είπε το Στρασβούργο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ότι δεν μπορείς, πρέπει να συμμορφωθείς. Ασκεί έλεγχο και όχι μόνο στα θέματα αυτά, στα θέματα του υπολογισμού των λευκών ψηφοδελτίων, στα θέματα του επαγγελματικού ασυμβιβάστου των βουλευτών.

Άμα δείτε πόσα θέματα έχουν τεθεί υπό έλεγχο διεθνή, δικαστικό, αντιλαμβάνεστε ότι αυτά που συζητάμε τώρα είναι πραγματικά εκτός θέματος, διότι το θέμα για τους θεσμούς είναι άλλο. Υπάρχουν όμως θέματα, τα οποία θα μπορούσαμε, εάν δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις, να συζητήσουμε και να πάμε σε μία συναίνεση στην επόμενη Βουλή, αλλά η επόμενη Βουλή, για την οποία θέλουμε 180 ψήφους για την αναθεώρηση του Συντάγματος...

Ν. Λυμπεράκη: 180 στη δεύτερη ψηφοφορία.

Ευ. Βενιζέλος: Οπωσδήποτε, αλίμονο.

Ν. Λυμπεράκη: Αλλιώς είναι λευκή επιταγή.

Ευ. Βενιζέλος: Θα εμπιστευθείς μία πλειοψηφία 151 της επόμενης Βουλής, που δεν ξέρεις ποια θα είναι; Δηλαδή μπορούμε να εμπιστευτούμε μία πλειοψηφία η οποία μπορεί να είναι αριστερού κέντρου βάρους, δεν ξέρουμε ποια θα είναι. Μπορείς να εμπιστευτείς μία πλειοψηφία ακροδεξιού κέντρου βάρους, που δεν ξέρουμε ποια θα είναι; Μία πλειοψηφία η οποία ενδεχομένως τελεί υπό εξωτερική επιρροή; Μία πλειοψηφία η οποία...

Ν. Λυμπεράκη: Εξωτερική όταν λέτε; Γιατί είναι και η επικαιρότητα αυτές τις ημέρες.

Ευ. Βενιζέλος: Εξωτερική, υπάρχουν χώρες οι οποίες ενδιαφέρονται για τις εσωτερικές εξελίξεις στις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε ποιον θα εμπιστευθείς; Σε ποιους 151 της επόμενης Βουλής θα εμπιστευθείς; Σε αυτούς που δεν ξέρεις εάν θα υπάρξουν, ποιοι θα είναι και αν μπορούν να σχηματίσουν κυβέρνηση; Και σε αυτούς θα εμπιστευτούμε την αναθεώρηση του Συντάγματος;

Αυτό είναι η προσβολή της ιερότητας του Συντάγματος, δηλαδή είναι έλλειψη πια σεβασμού σε ένα κείμενο το οποίο, ναι, εγώ θα δεχθώ, είναι και ιερατικό, είναι απολύτως συγκρίσιμο με τη Βίβλο –έχω γράψει μία εργασία για τη σχέση Βίβλου και Συντάγματος– είναι το ιερό βιβλίο της δημοκρατίας, ορκίζονται πάνω στο Σύνταγμα. Ο συνταγματικός πατριωτισμός είναι ένα στοιχείο συνδεδεμένο με την πίστη στο Σύνταγμα. Αυτές είναι έννοιες συνταγματικές, έννοιες πολιτικής θεολογίας, βεβαίως θεολογικής καταγωγής, αλλά σύγχρονες συνταγματικές έννοιες.

Η συζήτηση που κάνουμε εδώ είναι μία συζήτηση, ας το πούμε πλειοδοσίας, προτείνω την αναθεώρηση 30 διατάξεων, λέει η Νέα Δημοκρατία, προτείνει και το ΠΑΣΟΚ πολλές διατάξεις για αναθεώρηση, με πιο μεγάλη προσοχή και υπό την επιφύλαξη ότι χρειάζονται 180 στη δεύτερη Βουλή και τουλάχιστον αυτό είναι κάτι εξαιρετικά σημαντικό. Αλλά πάντως, η συζήτηση για τη αναθεώρηση του Συντάγματος νομίζω ότι προκάλεσε την πάρα πολύ εύλογη και καλοδιατυπωμένη παρέμβαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο- είδα την επιστολή που απεύθυνε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας στον Πρωθυπουργό και τον Πρόεδρο της Βουλής - λέει αυτό, ότι χρειάζεται νηφαλιότητα, μετριοπάθεια και σημειακές και οριακές μεταβολές, λίγες μεταβολές στο Σύνταγμα, αλλιώς κινδυνεύει η ισορροπία του συνταγματικού κειμένου και της συνταγματικής τάξης. Το λέει αυτό το Ανώτατο Δικαστήριο, δεν το λέμε εμείς που μπορεί να κατηγορηθούμε ότι έχουμε, ας το πούμε έτσι, επαγγελματική διαστροφή ως νομικοί και πολιτική σκοπιμότητα ως πολίτες και πολιτικοί, το λέει το Δικαστήριο.

Ν. Λυμπεράκη: Εάν μου επιτρέπετε να κλείσουμε. Σταθήκατε στο Σύνταγμα, εγώ θέλω να βάλω ξανά το ερώτημα για τη δικαιοσύνη, τον βαθμό στον οποίο μπορεί να ασκείται κριτική. Το αν εδώ έχει καλλιεργηθεί από την αντιπολίτευση ενδεχομένως ένα κλίμα τοξικότητας, όπως άκουσα να λέει και ο Πρωθυπουργός πρόσφατα και όχι μόνο ο κ. Μητσοτάκης, που βάζει στο στόχαστρο τη δικαιοσύνη και αν μπορεί αυτό να είναι μία από τις αιτίες για τις οποίες καταγράφονται τα αποτελέσματα της έρευνας, αυτή η δυσπιστία, αυτή η ρήξη της εμπιστοσύνης του πολίτη.

Ευ. Βενιζέλος: Εδώ υπάρχει ένα διεθνές ζήτημα, η δικαιοσύνη γνωρίζει πάρα πολύ καλά ότι διαθέτει και πολύ μεγάλη πολιτική δύναμη, μπορεί να παρέμβει στις πολιτικές εξελίξεις, μπορεί να καθορίσει τις πολιτικές εξελίξεις. Καταρχάς αυτή τη στιγμή, εάν δεν υπήρχε μία σύνθεση

του Ανωτάτου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών, η οποία, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων και αποκλίσεων, αποδέχεται και εγκρίνει νομικά όλες τις πρωτοβουλίες του Προέδρου Τραμπ και των Πολιτειών που είναι ρεπουμπλικανικές, γιατί το κρίσιμο ζήτημα τώρα είναι η αλλαγή των Περιφερειών, που γίνεται σε πολιτειακό επίπεδο για να επηρεάσει τη σύνθεση της Βουλής των Αντιπροσώπων. Εάν δεν υπήρχαν λοιπόν οι συγκεκριμένοι έξι δικαστές, οι οποίοι έχουν οριστεί από τον Πρόεδρο Τραμπ ή από τον Πρόεδρο Μπους και δεν υπήρχε αυτός ο συσχετισμός, ο οποίος οριακά γίνεται 5-4 και πολύ οριακά αντιστρέφεται το 5-4, θα είχαμε ένα διαφορετικό πολιτικό σύστημα στις Ηνωμένες Πολιτείες. Εάν το ποινικό δικαστήριο δεν είχε καταδικάσει τον Πρόεδρο Σαρκοζί και δεν τον είχε εγκλείσει στη φυλακή, θα ήταν διαφορετικοί οι συσχετισμοί δυνάμεων στη Γαλλία. Εάν το γαλλικό δικαστήριο δεν είχε στερήσει το πολιτικό δικαίωμα, το δικαίωμα του εκλέγεσθαι, από την κα. Λεπέν, θα ήταν διαφορετικός ο συσχετισμός για τις μελλοντικές γαλλικές εκλογές. Άρα, παντού, διεθνώς. Η επιχείρηση «Καθαρά Χέρια» στην Ιταλία άλλαξε το ιταλικό πολιτικό σύστημα και έφερε τον Μπερλουσκόνι στην εξουσία, ως αντίδραση στις πολιτικές παρεμβάσεις του ιταλικού δικαστικού συστήματος.

Άρα και εδώ, προφανώς, οι αποφάσεις παράγουν πολιτικά αποτελέσματα σε όλα τα θέματα. Το πολιτικό αποτέλεσμα δεν είναι κάτι το πολύ πανηγυρικό πάντα και ό,τι αφορά τις υποδομές και τα μεγάλα έργα, κι αυτό μπορεί να παράγει πολιτικό αποτέλεσμα. Εδώ έχουμε πει πολλές φορές ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται πραγματολογικά και in globo. Δηλαδή, λέει το δικαστήριο, ένα έργο το θέλω, ένα έργο δεν το θέλω. Μπορεί να μη γίνει η εκτροπή του Αχελώου, αλλά η επένδυση στο Ελληνικό να γίνει ας πούμε, ή η επένδυση του χρυσού στη Χαλκιδική. Οι αποφάσεις τελικά παράγουν ένα αποτέλεσμα συγκεκριμένο, χειροπιαστό.

Για να γίνουν τα Ολυμπιακά έργα, που ήμουν ο αρμόδιος Υπουργός για την προετοιμασία της χώρας, εκδόθηκαν 50 αποφάσεις του Συμβουλίου Επικρατείας, ήταν διάδικο το Δημόσιο σε 50 υποθέσεις. Η απόφαση για να γίνει το Μουσείο της Ακρόπολης, το οποίο τώρα όλοι χαίρονται και κάνουν εκδηλώσεις εκεί, ελήφθη με διαφορά μίας ψήφου στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας, 13-12 ελήφθη η απόφαση αυτή. Μπορώ να δώσω και πολλά άλλα παραδείγματα, για να δείτε πώς λειτουργεί αυτό, όπως λειτούργησε στην ιστορία των μη κρατικών πανεπιστημίων, που εγώ συμφωνώ με την απόφαση η οποία ούτως ή άλλως υιοθετεί τη γνωμοδότηση που είχαμε κάνει με το Βασίλη Σκουρή και μπορώ να σας δώσω και πολλά άλλα παραδείγματα.

Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει όριο δικονομικό. Δηλαδή, δεν μπορείς να λες ότι, το Μονομελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών είναι ένα μικρό δικαστήριο, αγνοώ την απόφασή του και τα πρακτικά του και μπορώ να εκδώσω διάταξη ότι απορρίπτω την ανάσυρση από το αρχείο στο οποίο είχε τοποθετηθεί η υπόθεση των υποκλοπών. Καταρχάς, όπως είχα την ευκαιρία να πω σε ένα συνέδριο Ποινικού Δικαίου πριν από λίγες ημέρες, με συγχωρείτε, το λέω με μεγάλη

μου λύπη, το σκέφθηκα πάρα πολύ, το ερεύνησα πάρα πολύ, έπρεπε να εξετασθούν, τουλάχιστον ως δυσχερές ζήτημα, όπως λέει η δικονομία, άρα, έπρεπε να έχουν εισαχθεί στο αρμόδιο Συμβούλιο του Αρείου Πάγου, τα ζητήματα που αφορούν τους λόγους αποχής, εξαιρέσεως και αποκλεισμού του Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου στη συγκεκριμένη περίπτωση και στη συνέχεια να πάμε στο πώς ερμηνεύεται η διάταξη για την ανάσυρση, δηλαδή τι σημαίνει ο όρος «όταν αναφαίνονται νέα στοιχεία ή γίνεται η επίκλησή τους». Αναφαίνονται, ούτε αποδεικνύονται ούτε καν πιθανολογούνται, αναφαίνονται, λέει ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Λοιπόν, αυτά είναι θέματα τα οποία δημιουργούν το αποτέλεσμα. Σου λέει, δεν θα γίνει τίποτα στις υποκλοπές...

Ν. Λυμπεράκη: Άρα, δεν το συσχετίζετε με κάποια τοξικότητα ή κάποια κριτική που ασκείται με υπερβάλλοντα ζήλο.

Ευ. Βενιζέλος: Το συσχετίζω με κάτι το οποίο επίσης με θλίβει πάρα πολύ, με την έλλειψη ανακλαστικών αυτοπροστασίας στο χώρο της δικαιοσύνης. Διότι πρέπει η δικαιοσύνη να προστατεύει τον εαυτό της από τον κίνδυνο να εισχωρήσει η τοξικότητα σε αυτή. Αυτό είναι κάτι το οποίο είναι ζήτημα δημοκρατίας και κράτους δικαίου, είναι θεμελιώδες, πρέπει η δικαιοσύνη να αυτοπροστατεύεται.

Ν. Λυμπεράκη: Έχει να κάνει με τον τρόπο εκλογής της ηγεσίας της, κ. Πρόεδρε;

Ευ. Βενιζέλος: Έχει να κάνει με τον τρόπο εκλογής, βεβαίως. Γι' αυτό το ζήτημα αυτό ορθώς πρέπει να συζητηθεί, αλλά εδώ η Κυβέρνηση δεν εφαρμόζει το νόμο που ψήφισε.

Κοιτάζτε, βρισκόμαστε σε μία σχέση απατηλή ούτως ή άλλως. Αυτή τη στιγμή εκφράζει γνώμη η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής, αγνοείται η Διάσκεψη των Προέδρων. Εκφράζουν γνώμη οι Ολομέλειες των Ανωτάτων Δικαστηρίων και της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου και εν πολλοίς αγνοείται η γνώμη ή κατά προφανή απόρριψη των προτάσεων των Ολομελειών επιλέγει το Υπουργικό Συμβούλιο, χωρίς να αιτιολογεί το Υπουργικό Συμβούλιο, όχι με την έννοια τη νομική του όρου -αν και νομικά χρειάζεται κατά τη γνώμη μου αιτιολογία, διότι πρέπει να ισχύουν οι όροι του άρθρου 90 του Συντάγματος- αλλά πολιτικά να αιτιολογεί, γιατί αποκλίνει από την επιλογή που έκαναν οι ανώτατοι δικαστές οι ίδιοι. Σε τελευταία ανάλυση λένε και τα Ανώτατα Δικαστήρια τα ίδια και θα το πει ξανά και το Συμβούλιο Επικρατείας, το είπε δηλαδή, ότι πρέπει η επιλογή να γίνεται εν τέλει από το Υπουργικό Συμβούλιο. Σεβαστό, γιατί δεν βρίσκουν τίποτα καλύτερο, δεν θέλουν η επιλογή να γίνεται από την Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, ας πούμε με 3/5. Αλλά, προσέξτε, εμείς εδώ τώρα έχουμε ένα σύστημα για το οποίο φταίμε και εμείς, όπου η επιλογή των μελών των Ανεξαρτήτων Αρχών γίνεται με 3/5 ή περίπου 3/5, όπως το ερμήνευσε η Βουλή και η Κυβέρνηση, και η επιλογή των ηγεσιών της δικαιοσύνης γίνεται από μόνη την πλειοψηφία, δηλαδή από μόνη την Κυβέρνηση. Αυτό είναι ένα θέμα.

Βέβαια θα σου πει η Κυβέρνηση -το λέει στην πραγματικότητα- τότε ας καταργήσουμε και τα 3/5 για τις Ανεξάρτητες Αρχές, ας μην έχουμε Ανεξάρτητες Αρχές. Αλλά αυτό δείχνει ότι κάνουμε βήματα προς τα πίσω. Θα μπορούσαμε να το έχουμε κάνει το 2001; Δεν θα μπορούσαμε, διότι δεν είχαμε συσχετισμό, δηλαδή δεν είχαμε συμφωνία με τη Νέα Δημοκρατία να αλλάξουμε τον τρόπο επιλογής. Κάναμε μεγάλα βήματα όμως, καταρχάς θεσπίσαμε το όριο των τεσσάρων ετών, τη θητεία των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων και του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και των Γενικών Επιτρόπων, και βεβαίως αλλάξαμε τη σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, τοποθετήσαμε τους Αντεισαγγελείς του Αρείου Πάγου, οι οποίοι κάπως υποτιμούνταν στη διαδικασία αυτή και τους παρατηρητές, υπάρχουν παρατηρητές του βαθμού του Εφέτη που κληρώνονται και οι οποίοι παρακολουθούν τη διαδικασία αυτή.

Ν. Λυμπεράκη: Κύριε Πρόεδρε, έχει κοκκινίσει το μόνιτορ...

Ευ. Βενιζέλος: Δεν πειράζει.

Ν. Λυμπεράκη: Δεν πειράζει, δικό μας είναι. Ο χρόνος είναι σχετική έννοια, βλέπω όμως και το συνάδελφο που θα πάρει σκυτάλη. Να σας ζητήσω κάτι που δεν ξέρω εάν γίνεται, αλλά θα ήθελα να μου πείτε εάν σας ρωτούσε κάποιος που ζει εκτός Ελλάδας, για ποιο λόγο υπάρχει τέτοια συζήτηση για το κράτος δικαίου, τη δικαιοσύνη, τους θεσμούς, τι είναι αυτό που το προκαλεί αυτό το πρόβλημα τα τελευταία χρόνια. Εάν σας ζητούσε κάποιος να κωδικοποιήσετε την απάντηση σε μία πρόταση, τι θα λέγατε;

Ευ. Βενιζέλος: Η αίσθηση της συγκεντρωμένης εξουσίας, όχι απλώς και μόνο σε ένα κόμμα, αλλά σε ένα πρόσωπο. Αυτό βεβαίως είναι μοιραίο να οδηγεί σε τέτοιου είδους επιπτώσεις, οι οποίες στην πραγματικότητα αλλοιώνουν τον πολιτικό πολιτισμό και το θεσμικό πολιτισμό της χώρας.

Ν. Λυμπεράκη: Σας ευχαριστώ πολύ που το κρατήσατε σε μία πρόταση.